

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Phileremi Palaeologi Monachi De Oratione Dominica Liber

Lardenoy, Martin de

Parisiis, 1673

Et Dimitte Nobis debita nostra.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9892

nico corpore tanquam membra
 maneamus, ut ejus spiritu vegete-
 mur, & non scandalizemur etiam si
 multi modò nobiscum manducant
 & bibunt temporaliter sacramen-
 ta, qui habebunt in fine æterna
 tormenta. ^a Dicitur est ergo de pa-
 ne quotidiano, quia in istâ vitâ no-
 bis est necessaria hæc petitio. ^b
 Et quidquid animæ nostræ, &
 carni nostræ in hâc vitâ necessa-
 rium est, quotidiano pane conclu-
 ditur.

^a *Serm. 9.*
de diver.
cap. 7.
^b *Homil.*
42. cap. 4.

ET DIMITTE NOBIS debita nostra.

^a *Ibid.*
cap. 5.

Luc 18.
33.

Quis enim hîc vivit in carne,
 & non habet debita? Quis est
 homo sic vivens, ut ei non sit ista
 oratio necessaria? Inflare se po-
 test; justificare non potest. Bonum
 est illi ut imitetur Publicanum, nec
 tamescat sicut Pharisæus, qui as-
 cendit in templum, & jactavit me-
 rita sua, textit vulnera sua. Ille au-
 tem scivit quare ascenderit, qui

dicebat : *Domine , propitius esto* ibid.
mihî peccatori. Accessit per fi- a Serm.
dem ad lavacrum regenerationis 29. de
homo fidelis , & omnia dimissa verb. Ap.
sunt ei. Jam sub gratiâ vivit , in fi- cap. 3.
de vivit , membrum Christi factus
est , templum Dei factus est : & ta-
men sic quomodo membrum Chri-
sti , & templum Dei factus est , si
dixerit se non habere peccatum ,
seipsum seducit , & veritas in eo 1. Ioan.
non est : ^b quia non dixit Joannes ; 2. 8.
si dixerimus quia peccatum non b Ibid.
habemus , humilitas in nobis non cap. 3.
est ; sed dixit : *Nos ipsos seducimus.* bid.
& veritas in nobis non est. ^c Et ba- c Ser. 48.
ptisati sumus , & debitores sumus : de divers.
non quia aliquid remansit , quod cap. 7.
in baptismo dimissum non fuerit ;
sed quia vivendo contrahimus
quod quotidie dimittatur. Qui
baptisantur , & exeunt , sine debito
ascendunt , sine debito pergunt.
Qui autem baptisantur , & tenen-
tur in hâc vitâ , de fragilitate mor-
tali contrahunt aliquid , unde et

non naufragatur, tamen oportet
ut sentinetur: Quia si non sentina-
tur, paulatim ingreditur unde tota
navis mergatur. ^a Considerate,

^a Homil.
42. cap. 5.

fratres mei: hoc Dominus Jesus
Christus orare docuit discipulos
suos, illos magnos primos Apo-
stolos suos, arietes nostros. Si ergo
pro peccatis suis dimittendis arie-
tes orant, agni quid debent facere,
de quibus dictum est: *Afferte Do-*

^b Psal. 28 1.
^b Homil.
70 cap. 3

mino filios arietum? Si hoc dis-
pensatores verbi Dei, & ministri
sacramentorum ejus, milites Chri-
sti; quanto magis cetera stipendia-
ria multitudo, & quaedam provin-
cia magni regis? Quam ne fortè
malâ suspicione avaritiæ miles ille
fidelissimus atque fortissimus Apo-
stolus Paulus offenderet, suis sti-
pendiis militavit: & ubi fortè de-
fuit sumptus necessarius: *Alias,*

^c 2. Cor.
11. 8.

*inquit, Ecclesias expoliavi, acci-
piens ab eis stipendium ad vestram
ministrationem. Quanto ergo ma-
gis Ecclesiæ provinciales sæculari-
bus*

bus

de Oratione Dominica Lib. 145
bus negotiis obligatæ quotidianam
debent agere pœnitentiam ? Qui
quamvis à furtis , à rapinis , à frau-
dibus , ab adulteriis & fornicationi-
bus , omnique luxuriâ , à crudelita-
te odiorum , & inimicitiarum per-
tinaciâ , ab omni denique idolola-
triæ fœditate , spectaculorum nu-
gacitate , hæresum atque schisma-
tum impiâ vanitate , atque ab om-
nibus hujuscemodi flagitiis & fa-
cinoribus immunes , puri atque in-
tegrî esse debeant ; tamen propter
administrationem rerum familia-
rium , & conjugiorum arctissima
vincula tam multa peccant , ut non
tam de istius mundi pulvere asper-
gi , quàm luto obliniri videantur.
Hoc est quod Apostolus eis dicit :
Iam quidem omninò delictum est 1. Cor. 6.
in vobis , quia judicia habetis in- 7.
ter vos. Quare non magis iniqui-
tatem patimini ? Quare non magis
fraudamini ? Nam illud execrabile
est quod propter quosdam addit ,
& dicit : Sed vos iniquitatem fa- ibid. v. 8.
citis , & fraudatis ; & hoc fratri-

N

146 Phileremi Palaol. Monac.
bus. Exceptis tamen iniquitatibus

& fraudibus, hoc ipsum, habere
inter se judicia & lites de sæculari-
bus rebus, delictum esse dicit:
quod tamen ferendum esse admo-
net si vel Ecclesiastico iudicio li-
tes hujusmodi finiantur. Hinc est

1. Cor. 7.
32. 33.

etiam illud: *Qui sine uxore est,*
cogitat quæ sunt Dei, quomodo
placeat Deo: qui autem matrimo-
nio conjunctus est, cogitat ea quæ
sunt mundi, quomodo placeat uxo-
ri. Quod etiam de femina simi-
liter notat. & illud cùm ait: &

Ibid. v. 5.

item in idipsum estote, ne vos ten-
tet Satanæ propter intemperan-
tiam vestram. Quod ut peccatum
demonstraret esse, sed infirmitati

Ibid. v. 6.

concessum, subjecit statim: *Hoc*
autem dico secundum veniam, non
secundum imperium. Sola enim
generandi causa est inculpabilis
fexus utriusque commixtio. Quàm
multa sunt alia peccata, sive in
loquendo de rebus & negotiis alie-
nis quæ non ad te pertinent, sive in
vanis cachinnationibus, cùm scri-

ptum sit: *Stultus in risu exaltat* Eccl. 21.
vocem suam; sapiens autem vix 32.
tacitè ridebit; sive in ipsis escis
quæ ad necessitatem sustentandæ
hujus vitæ præparantur, avidior
atque immoderatio appetitus,
sæpe excessum modum postriduanâ
cruditate contestans. ^a Certè cum
in scripturis sanctis fueris contem- a In Psal.
platus normam justitiæ, quantum 140. post
cumque profeceris, invenies te med.
peccatorem. Profecisti: jam unum
Deum colis; optimè. Non forni-
caris ab eo ad idola, ad mathemati-
cos, ad fortilegos, ad haruspices,
ad augures, ad maleficos: ista enim
fornicatio est à Domino Deo. Jam
es in aliquo numero membrorum
Christi. Jam incipe videre etiam
illa peccata societatis humanæ.
Non occidis quemquam; non adul-
teras cujusquam uxorem; non
uxori tuæ eundo ad alteram inju-
riam facis; non ullâ pessimâ cor-
ruptelâ te contaminas; abstinuisti
manus à furto, linguam à perjurio,
cor à concupiscendo rem proximâ

148 *Phileremi Palaol. Monac.*
tui. Jam justus es; attende cætera;
noli jam superbire. Nihil-ne pec-
cas in linguâ? Non prolaberis in
verbum durum? Sed quid ma-
gnum? Dicis. Quid magnum?

Matth. 5. *Qui dixerit fratri suo, fatue;*
22.
a In Ps. *rens erit gehenna ignis.* ^a Si parvum
129. med. tibi videtur aut modicum fratri di-
cere, fatue; vel gehenna ignis vi-
deatur tibi magna. Si contemne-
bas minus peccatum, vel pœnæ

b In Psal. *magnitudine deterrere.* ^b Contre-
140. post *miscit jam tota illa superbia. Ecce*
med. jam non valde facit unde Deus vi-
deatur impietate aliquâ blasphema-
ri: non irruit in aliquem læden-
dum: non facit alteri quod pati

Tob. 4. non vult. Quid de linguâ? Quis
16. illam domat? Sed ecce jam & ip-
Matth. 7. sam frænasti; quamquam quis tan-
12. tus ut hoc omnino perficiat? Sed
ecce jam & ipsam frænasti. Quid
facis de cogitationibus tuis? Quid
facis de tumultu & catervâ rebel-
lantium desideriorum? Non eis
das membra. Ita credo & video.

c In Psal. *Sed tamen cogitationes aliquando*
85. *inclinantur.* ^c Ferat quisque cor

suum, & intueatur se sine adula- ^{Post init.}
tione, & sine palpatione. Nihil
est enim stultius quàm si seipsum
quisque palpet atque seducat. At-
tendat ergo, & videat quanta
aguntur in corde humano: quem-
admodum ipsæ plerumque oratio-
nes impediuntur vanis cogitationi-
bus, ita ut vix stet cor ad Deum
suum. Et vult se tenere ut stet, &
quodammodo fugit à se, nec inve-
nit cancellos, quibus se includat,
aut obices quosdam quibus reti-
neat avolationes suas, & vagos
quosdam motus. ^a Corpus proster-
nis; collum curvas; confiteris pec- ^{a In Psal.}
cata; Deum adoras. Video corpus ^{149. post}
ubi jaceat; quæro ubi volitet ani- ^{med.}
mus. Video membra jacentia: vi-
deamus si stet conscientia; vide-
amus si fixa est in eum quem ado-
rat. Sic autem cogitationibus ple-
rumque tanquam æstu maris abri-
pitur, & tempestate tollitur in
aliud atque aliud. Modò si mecum
loquereris, & subitò averteres te
ad servum, & dimitteres me, non

dico à quo aliquid petebas, sed cum quo ex æquo loquebaris; non mihi injuriam factam deputarem?

^a *In Psal.*
85. *post*
init.

Et tolerat Deus tot corda pre-
cantium, & diversas res cogitan-
tium; omitto dicere, & noxias;
omitto dicere, aliquando perversas
& inimicas Deo. Ipsas super-
fluas cogitare, injuriâ est eius cum
quo loqui cæperas. Oratio tua, lo-
cutio est ad Deum. Quando leg-
gis, Deus tibi loquitur; quando
oras, cum Deo loqueris. Sed quid?
Desperandum est de genere huma-
no, & dicendum jam ad damna-
tionem pertinere omnem homi-
nem cui surreperit aliqua cogi-
tatio oranti, & interruperit ora-
tionem ipsius? Si hoc dixerimus,

^b *Tract.*
41. *in*
Ioan. med.

fratres; quæ spes remaneat, non
video. ^b Quemlibet valdè justum
discutias in hâc vitâ, quamvis jam
sit dignus justî vocabulo, non est
tamen sine peccato. Audi ipsum
sanctum Ioannem . . . . in Episto-
lâ suâ dicentem: *Si dixerimus,*
inquit, *quia peccatum non habe-*

1. Ioan.
1. 8.

de Oratione Dominica Lib. 151
mus; nos ipsos decipimus, & veri- Ps. 87. 1.
tas in nobis non est. Solus hoc di-
cere potuit in mortuis liber; de
solo dici potuit, qui non noverat
peccatum: etenim expertus est om-
nia secundum similitudinem, sine Heb. 4.
peccato: solus dicere potuit, Ecce 15.
veniet princeps mundi, & in me Ioan. 14.
nihil inveniet. 30. *Quemcumque*
alium licet justum discussis, non
omnimodo est sine peccato: nec
qualis erat Job, cui Dominus tale Iob. 1.
testimonium perhibebat, ut dia-
bolus invideret, & postularet ten-
tandum; tentans superaretur, ut
ille probaretur. Ideo autem ille
probatus est, non quia latebat
Deum coronandus, sed ut innotef-
ceret hominibus imitandus. Etiam
ipse Job quid dicit? Quis enim
mundus? Nec infans cujus est Iob.
unius diei vita super terram. Sed
planè multi justis dicti sunt sine
querelâ; quod intelligitur, sine
crimine; nulla enim querela justa
est de his in rebus humanis, qui
non habent crimen. Crimen au-

152 *Phileremi Paleol. Monac.*
tem est peccatum grave, accusa-
tione & damnatione dignissimum.
Non ergo Deus quædam peccata
damnat, quædam justificat & lau-
dat. Nulla laudat, sed odit omnia.
Quomodo odit medicus ægritudi-
nem ægroti; & id agit curando
ut ægritudo pellatur, æger levetur:
Sic Deus gratiâ suâ hoc in nobis
agit ut peccatum consumatur, ho-
mo liberetur. Sed quando consu-
mitur? inquires. Si minuitur, qua-
re non consumitur? Minuitur au-
tem in vitâ proficientium, quod in
vitâ consumitur perfectorum. Pri-
ma est ergo libertas, carere crimi-
nibus. Ideo & Apostolus Paulus
quando elegit ordinandos vel
presbyteros vel diaconos & qui-
cumque ordinandus est ad præpo-
situram Ecclesiæ; non ait: si quis
sine peccato est: hoc enim si dice-
ret, omnis homo reprobaretur,
nullus ordinaretur. Sed ait: *Si*
quis sine crimine est; sicut est homi-
cidium, adulterium, aliqua im-
munditia fornicationis, furtum,

Tit. 1. 6.
1. Tim. 3
10.

de Oratione Dominica Liber. 153
fraus, sacrilegium, & cætera hu-
jusmodi. Cùm caperit ea non ha-
bere homo (debet autem non ha-
bere omnis Christianus homo,))
incipit caput erigere ad libertatem:
sed ista inchoata est, non perfecta
libertas. Quare, inquit aliquis,
non est perfecta libertas? quia *vi-*
deo aliam legem in membris meis,
repugnantem legi mentis mee: non
enim quod volo, hoc ago; sed quod
odi, illud facio. . . Ex parte liber-
tas, ex parte servitus: nondum to-
ta, nondum pura, nondum plena
libertas; quia nondum æternitas.
Habemus enim ex parte infirmita-
tem, ex parte accepimus liberta-
tem. Quidquid peccatum est à no-
bis antea, deletum est in baptif-
mo. Nunquid quia deleta est tota
iniquitas, nulla remansit infirmi-
tas? Si non remansisset, sine pecca-
to hîc viveremus. Quis autem au-
deat hoc dicere nisi superbus, nisi
misericordiâ liberatoris indignus,
nisi qui seipsum vult decipere, &
in quo veritas non est? Ergo ex eo

Rom. 7.

23.

Ibid. 7.

19.

1. Ioan.

2. 47

quod remansit aliquid infirmitatis, audeo dicere, ex quâ parte servimus Deo, liberi sumus; ex quâ parte servimus legi peccati, adhuc servi sumus. Itaque sanctorum hominum vitam, quamdiu in hâc morte vivitur, inveniri posse dicimus sine crimine: ^a Sed quoniam *tentatio est vita humana super terram*, etiamsi à criminibus longè simus, non tamen deest ubi desiderii peccati vel facti vel dicti vel cogitatu obediamus, quando adversus majora vigilantibus, quædam incautis minuta surrepunt: quæ si adversus nos colligantur, etsi non singula suis motibus conterunt, omnia tamen acervo nos obruunt. ^c Quis tandem facile reperitur, qui eosdem ipsos, propter quorum horrendam superbiam, luxuriam, & avaritiam atque execrabiles iniquitates & impietates Deus, sicut minando prædixit, conterit terras, sic habeat ut habendi sunt; sic cum eis vivat ut cum talibus vivendum est? Plerumque

^a *Enchiridii cap. 64.*

^b *In Ps. 118. Con. 3. med. Job. 7. 1.*

^c *Lib. 1. de civi. Dei. p. 2.*

de Oratione Dominica Lib. 155
enim ab eis docendis, admonendis,
aliquando etiam objurgandis &
corripiendis malè dissimulatur;
vel cùm laboris piget, vel cùm eo-
rum os coram verecundamur of-
fendere, vel cùm inimicitias de-
vitamus, ne impediunt & noceant
in istis temporalibus rebus, sive
quas adipisci adhuc appetit nostra
cupiditas, sive quas amittere for-
m' dat infirmitas; ita ut (quamvis
bonis vita malorum displiceat, &
ideo cum eis non incidant in illam
damnationem, quæ post hanc vi-
tam talibus præparatur; tamen quia
propterea peccatis eorum damna-
bilibus parcunt, dum eos in suis
licet levibus & venialibus me-
tuunt,) jure cum eis temporaliter
flagellentur, quamvis in æternum
minimè puniantur. Jure istam vi-
tam, quando divinitus affliguntur
cum eis, amaram sentiunt, cujus
amando dulcedinem, peccantibus
eis amari esse noluerunt. Nam si
propterea quisque objurgandis &
corripiendis malè agentibus parcat.

quia opportunius tempus inquirit,
 vel eisdem ipsis metuit ne deterio-
 res ex hoc efficiantur, vel ad bo-
 nam vitam & piam erudiendos im-
 pediant infirmos alios, & premant
 atque avertant à fide; non videtur
 esse cupiditatis occasio, sed consi-
 lium charitatis. Illud est culpabi-
 le, quòd hi qui dissimiliter vivunt,
 & à malorum factis abhorrent,
 parcunt tamen peccatis alienis,
 quæ dedocere & objurgare debe-
 rent, dum eorum offensiones ca-
 vent, ne sibi noceant in his rebus
 quibus licitè boni atque innocen-
 tes utuntur, sed cupidius quàm
 oportebat eos qui in hoc mundo
 peregrinantur, & spem supernæ
 patriæ præ se gerunt. Non solùm
 quippe infirmiores, vitam ducen-
 tes conjugalem, filios habentes vel
 habere quærentes, domos ac fami-
 lias possidentes (quos Apostolus in
 Ecclesiâ alloquitur docens & mo-
 nens quemadmodum vivere de-
 beant; & uxores cum maritis, &
 mariti cum uxoribus, & filij cum

Ephes. 5.

de Oratione Dominica Lib. 157
parentibus, & parentes cum filiis,
& servi cum dominis, & domini
cum servis;) multa temporalia,
multa terrena libenter adipiscun-
tur, & molestè amittunt; propter
quæ non audent offendere homines
quorum vita sibi contaminatissima
& consceleratissima displicet: ve-
rùm etiam hi, qui superiorem vi-
tæ gradum tenent, nec conjugali-
bus vinculis irretiti sunt, & victu
parvo ac tegumento utuntur, ple-
rumque suæ famæ ac salutis consu-
lentes, dum insidias atque impe-
tus malorum timent, ab eorum re-
prehensione sese abtinent. Et
quamvis non in tantum eos me-
tuant ut ad similia perpetranda
quibuslibet eorum terroribus at-
que improbitatibus cedant; ea ip-
sa tamen quæ cum eis non perpe-
trant, nolunt plerumque corripere
cùm fortasse possint aliquos corri-
piendo corrigere; ne, si non po-
tuerint, sua salus ac fama in peri-
culum exitiumque perveniant.
Nec eâ consideratione, quâ suam

158 *Phileremi Palaol. Monac.*
famam ac salutem vident esse ne-
cessariam utilitati erudiendorum
hominum, sed eâ potius infirmita-
te quâ delectat lingua blandiens &
humanus dies, & reformidatur
vulgi iudicium, & carnis excrucia-
tio vel peremptio; hoc est, propter
quædam cupiditatis vincula, non
propter officia charitatis. ^a Quâ in
re non utique parem, sed longè
graviores habent causas, quibus
per Prophetam dicitur: *Ille qui-*
dem in suo peccato morietur, san-
guinem autem ejus de manu spe-
culatoris requiram. Ad hoc enim
speculatores, hoc est, populorum
præpositi constituti sunt in Eccle-
siis, ut non parcant objurgando
peccata. Nec ideo tamen ab hu-
juscemodi culpâ penitus alienus
est, qui, licet præpositus non sit,
in eis tamen quibus vitæ hujus ne-
cessitate conjungitur, multa mo-
nenda vel arguenda novit & negli-
git, devitans eorum offensiones
propter illa quibus in hâc vitâ non
indebitis utitur, sed plusquam de-

*a Lib. 1.
de civit.
Deicap.
9.
Ezech.
33. 6.*

de Oratione Dominica Lib. 159
buit delectatur. ^{a Epist.} Quid dicam de ^{250a}
vindican- do vel non vindican- do,
quandoquidem hoc totum ad eo-
rum salutem proficere volumus,
in quos vindicandum aut non vin-
dicandum esse arbitramur? Quis
etiam sit vindicandi modus, non
solùm pro qualitate vel quantitate
culparum, verum etiam pro qui-
busdam viribus animorum, quid
quisque sufferat, quid recuset, ne
non solùm non proficiat, sed etiam
deficiat; quàm profundum & late-
brosum est? Impendentem quoque
vindictam metuentes; quæ ab ho-
minibus metuitur, nescio utrum
plures correcti sunt, quàm in de-
terius abierunt, cùm sæpe accidat
ut si in quemquam vindicaveris,
ipse pereat; si inultum reliqueris,
alter pereat. Ego in his quotidie
peccare me fateor, & ignorare
quando quove modo custodiam id
quod scriptum est: *Peccantes co-* ^{1. Tim. 5.}
ram omnibus argue, ut ceteri ti- ^{20.}
morem habeant; & quod scriptum ^{Matth.}
est: Corripe eum inter te & ipsum ^{18. 15.}

a Lib. 1. *solum.* ² Necessè est enim ut pec-
oper. ult. cet qui nesciendo quid facere de-
cont. Iul. beat, quod non debet facere facit:
n. 10., de quo genere malorum Deus ro-

Psal. 24. gatur, ubi dicitur: *Delicta juven-*
7. *tutis & ignorantia mea ne memi-*

neris. Quod genus delictorum si
 non imputaret Deus justus, non ea
 sibi dimitti posceret homo fidelis.

b *Epist.*
250.

^b Quid? cum ea quæ non approba-
 mus in eorum qui intus sunt sermo-
 ne vel scriptis; putantesque id ad
 fraternæ charitatis libertatem per-
 tinere, iudicium nostrum non oc-
 cultamus, & hoc non benevolen-
 tiâ, sed invidiâ facere credimur;
 quantum peccatur in nos? Et cum
 similiter eos qui nostras sententias
 reprehendunt, lædere potius velle
 quàm corrigere suspicamur, quan-
 tum peccamus in alios? Certè hinc
 existunt inimiciæ plerumque
 etiam inter carissimas familiarissi-
 masque personas, dum supra quàm
1. Cor. 4. scriptum est, *unus pro altero infla-*
6. *tur adversus alterum, & dum*
mordent & comedunt invicem,
 timendum

timendum est ne consumantur ab invicem. ^a Quid, cum sopitos deludunt somnia sensus, ^b non solum usque ad delectationem, sed etiam usque ad consensionem factumque simillimum? ^c Piget cuncta colligere, quæ quisque in seipso certius comprehendit atque reprehendit, si divinarum scripturarum speculum non negligenter attendat. Quæ quamvis singula non lethali vulnere ferire sentiantur, sicuti homicidium & adulterium, vel cætera hujusmodi; tamen omnia simul congregata velut scabies quo plura sunt necant, & nostrum decus ita exterminant, ut ab illius sponsi speciosi formâ præ filiis hominum castissimis amplexibus separent, nisi medicamento quotidianæ pœnitentiæ defecentur. Quod si falsum est, unde quotidie tundimus pectora? quod nos quoque Antistites ad altare assistentes cum omnibus facimus: unde etiam orantes dicimus, quod in totâ istâ vitâ oportet ut dicamus: *Dimittis*

a Lib. 4.
cont. Iul.
cap. 2.
b Lib. 10.
confess.
cap. 30.
c Homil.
50. cap. 5.

○

^a Lib. de
perfect.
iustitia.
cap. 8.

^b Ibid.
cap. 6.

^c Lib. 2.
de pec.
mer. cap.

17.
^d Tract.
25. in
Ioan. posi
med.

nobis debita nostra. ^a In quâ oratione si contentiosi esse nolumus, satis nobis propositum speculum est, ubi inspiciatur vita justorum, qui ex fide vivunt & perfectè currunt, quamvis sine peccato non sint; unde dicunt, *Dimitte nobis*, quia nondum quò curritur pervenerunt. ^b Peccatum est autem, cum vel non est charitas quæ esse debet, vel minor est quàm debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit: Quia si potest, præsens voluntas hoc facit; si autem non potest, præterita voluntas hoc fecit. Et tamen vitari potest, non quando voluntas superba laudatur, sed quando humilis adjuvatur. ^c Vitiorum namque omnium humanorum causa superbia est. ^d Cura superbiam, & nulla erit iniquitas. Ut ergo causa omnium morborum curaretur, id est, superbia, descendit & humilis factus est Filius Dei. Quid superbis homo? Filius Dei propter te humilis factus est. Puderet te fortasse imitari humilem.

de Oratione Dominica Lib. 163
hominem ; saltem imitare humi-
lem Deum. Venit Filius Dei in ho-
mine, & humilis factus est. Præ-
cipitur tibi ut sis humilis. Non tibi
præcipitur ut ex homine fias pecus.
Ille Deus factus est homo : tu ho-
mo cognosce quia es homo. Tota
humilitas tua est ut cognoscas te.

Ad elatum hominem per super- a Lib. 2°
biam, Deus humilis descendit per de pecc.
misericordiam, gratiam claram merit.
manifestamque commendans in cap. 17.
ipso homine quem tantâ præ par-
ticipibus suis charitate suscepit.
Neque enim & ipse ita verbo Dei
conjunctus, ut ipsâ conjunctione
unus Filius Dei, & idem ipse unus
filius hominis fieret, præcedenti-
bus suæ voluntatis meritis fecit.
Unum quippe illum esse oportebat.
Essent autem & duo, & tres,
& plures, si hoc fieri posset non per
Dei proprium donum, sed per ho-
minis liberum arbitrium. Hoc er-
go præcipuè commendatur ; hoc in
sapientiæ atque scientiæ thesauris
in Christo absconditis, quantum

O ij

164 *Phileremi Palaol. Monac.*
existimare audeo, præcipuè doce-
tur & discitur. Ideo quisque no-
strum bonum opus suscipere, age-
re, implere nunc scit, nunc nescit,
nunc delectatur, nunc non dele-
ctatur; ut noverit non suæ facul-
tatis, sed divini muneris esse vel
quòd scit, vel quòd delectatur; ac
sic ab elationis vanitate sanetur;
& sciat quàm verè non de terrâ
istâ, sed spiritualiter dictum sit;

Psal. 84.
13.

Dominus dabit suavitatem, &
terra nostra dabit fructum suum.
Tanto autem magis delectat opus
bonum, quanto magis diligitur
Deus, summum atque incommu-
tabile bonum. ² Idcirco etiam san-
ctos & fideles suos in aliquibus vi-
tiis tardius sanat, ut in his eos mi-
nùs quàm implendæ ex omni parte
justitiæ sufficit, delectet bonum,
sive cùm latet, sive cùm etiam ma-
nifestum est; ut quantum pertinet
ad integerrimam regulam verita-
tis ejus, non justificetur in conspe-
ctu ejus omnis vivens. Nec in eo
ipso vult nos damnabiles esse, sed

2 Ibid.
cap. 19.

humiles, commendans nobis eandem gratiam suam, ne, facilitatem in omnibus assecuti, nostrum putemus esse quod ejus est: qui error multum est religioni pietati-que contrarius. Nec ideo tamen in eisdem vitiis nobis permanendum esse existimemus; sed adversus ipsam maximè superbiam propter quam in eis humiliamur, & nos vigilanter conemur, & ipsum deprecemur ardentem; simul intelligentes, & quòd sic conamur, & quòd sic deprecemur, dono illius nos habere; ut in omnibus non ad nos respicientes, sed sursum cor habentes, Domino Deo nostro gratias agamus, & cum gloriamur, in illo gloriemur. ^a Excepta itaque sancta virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem; ^b quicumque in hac vitâ divinarum scripturarum testimoniis in bona voluntate atque actibus justitiæ prædicati sunt, & quicumque tales vel post

1. Cor. 13

32.

a Lib. de

nat. &

gr. it. cap.

36.

b Lib. 2.

de pecc.

merit. cap.

14.

eos fuerunt, quamvis non eiſdem
 testimoniis prædicati atque lauda-
 ti, vel nunc uſque etiam ſunt, vel
 poſtea quoque futuri ſunt; omnes
 magni, omnes juſti, omnes veraci-
 ter laudabiles ſunt; ſed ſine pecca-
 to aliquo non ſunt. ^a Quiſquis au-
 tem dicit, poſt acceptam remiſſio-
 nem peccatorum ita quemquam
 hominem juſtè vixiſſe in hâc carne,
 vel vivere, ut nullum habeat om-
 nino peccatum, contradicit Apo-
 ſtolo Joanni qui ait: *Si dixerimus
 quia peccatum non habemus, nos
 ipſos ſeducimus, & veritas in nobis
 non eſt.* Non enim ait, habuimus;
 ſed, *habemus.* Quod ſi quis aſſerit
 de illo peccato eſſe dictum, quod
 habitat in carne mortali noſtrâ, ſe-
 cundùm vitium quod peccantis
 primi hominis voluntate contra-
 ctum eſt; cujus peccati deſideriis
 ne obediamus Paulus Apoſtolus
 præcepit: non autem peccare, qui
 eidem peccato quamvis in carne
 habitanti ad nullum opus malum
 omnino conſentit vel facti, vel di-

a Lib. de
 perf. ct.
 iuſtit.
 21.

1. Ioan.
 1. 8.

Rom. 6.
 12.

de Oratione Dominica Lib. 167
eti, vel cogitati, quamvis ipsa concupiscentia moveatur, quæ alio modo peccati nomen accepit, quòd ei consentire, peccare sit, nobisque moveatur invitis: subtiliter quidem ista discernit; sed videat quid agatur de Dominicâ oratione, ubi dicimus: *Dimitte nobis debita nostra.* Quod, nisi fallor, non opus esset dicere, si nunquam vel in lapsu linguæ, vel in oblectandâ cogitatione, ejusdem peccati desideriis aliquantulum consentiremus; sed tantummodo dicendum esset: *Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo.* Nec Jacobus Apostolus diceret: *In multis offendimus omnes.* Non enim offendit nisi cui mala concupiscentia contra justitiæ rationem appetendo seu vitando, faciendum, vel dicendum, vel cogitandum aliquid quod non debuit, sive fallens sive prævalens persuadet. Postremò, si excepto illo capite nostro, sui corporis salvatore, asseruntur vel fuisse vel esse in hac vitâ aliqui homi-

Matth.
6. 12.

ibid. v.

13.

Jacob. 3.

2.

nes justi sine aliquo peccato, si-
ve nunquam consentiendo desi-
deriis ejus, siue quia pro nullo
peccato habendum est, quod

Legen-
dum for-
tè tantu-
lum.

Psal. 31.
a.

tantum est ut hoc pietati non
imputet Deus (quamvis aliter
sit beatus sine peccato; aliter au-
tem beatus, *cui non imputat*

Dominus peccatum;) non nimis
existimo reluctandum: scio enim
quibusdam esse visum; quorum
de hac re sententiam non audeo
reprehendere, quanquam nec de-
fendere valeam. ^a Sed non con-

^a Lib. de
sanctâ
virginit.
cap. 50.

tendo cum eis qui asserunt. . . . For-
tasse enim ex nostrâ miseriâ magnos
metimur, & *comparantes nosmet-*
ipsos nobismetipsis, non intelli-
mus. Unum scio quod isti magni,
quales non sumus,uales nondum
experti sumus, quanto magni sunt,
tanto humiliant se in omnibus, ut
coram Deo inveniant gratiam.

2. Cor.
10. 12.

^b Lib. de
spir. &
hist. cap. 2.

^b Quin etiam si nemo est aut fuit
aut erit, quod magis credo, tali
puritate perfectus; & tamen esse
aut fuisse, aut fore defenditur &
putatur,

putatur, ^a sive in istâ frequentiâ ^{a Lib. de}
hominum, sive in solitudine mo- ^{gestis pe-}
nachorum, cui non sit jam necessa- ^{lag. cap.}
rium, non propter alios, sed etiam ^{30.}

propter seipsum dicere in oratio-
ne: *Dimitte nobis debita nostra;*

^b quantum ego judicare possum, ^{b Lib. de}
non multum erratur, nec pernicio- ^{spir. &}
sè, cum quadam quisque benevo- ^{litt. cap. 20.}

lentiâ fallitur: si tamen qui hoc
putat, seipsum talem esse non pu-
tet, nisi reverâ ac liquidò talem se
esse perspexerit. ^c Quisquis itaque ^{c Tom.}

se diligenter attendens nullâ seip- ^{50. cap. 3.}

sum adulatione seducit, satis intel-
ligit cum quanto periculo mortis æ-
ternæ, & cum quantâ penuriâ perfe-
ctæ justitiæ peregrinetur à Domino,
quamvis jam in Christo, hoc est,
in viâ constitutus redire conetur.

Nam si non habemus peccata, &
tudentes pectora dicimus: *Dimitt-* ^{Matth. 6.}

te nobis debita nostra; ex hoc ipso
certè & graviter nullo dubitante
peccamus, cum inter ipsa sacra-
menta mentimur. Quamobrem
inquantum Deo nostro fide, spe,

P

i. Ioan.
3. 2.

Ibid. v. 3.

ii. Ioan.
1. 8.

& charitate connectimur, & eum in quantum possumus, imitamur; non peccamus, sed *fily Dei sumus*: in quantum autem ex occasione carnalis infirmitatis, quia nondum morte resoluta, nondum resurrectione mutata est, motus reprehensibiles improbique surrepunt, peccamus. Quod utique fateri nos convenit: ne durâ cervice non languoris nostri sanitatem, sed damnationem superbiæ mereamur. Unde utrumque verissimè scriptum est, & *Qui natus est ex Deo non peccat*; & quod in eadem Joannis Epistolâ legimus, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est*. Illud ergo ex primitiis novi hominis, hoc ex reliquiis veteris dictum est. Utrumque enim agimus in hâc vitâ. Paulatim autem novitas accedit, & vetustate cedente succedit. Cùm verò utrumque agitur, in stadio sumus, nec solum percutimus adversarium bonis operibus, sed etiam peccata

de Oratione Dominica Liber. 171
incautiùs evitando percutimur.
Neque nunc quis nostrum vicerit;
sed quis crebriùs feriat, quis for-
tiùs conflagat, attenditur, donec
alios secum in sempiternam mor-
tem pertrahat qui homini stanti
lapsus invidet, & ab aliis trium-
phantibus in fine dicatur: *Vbi est, 1. Cor. 15.*
mors, contentio tua? Vbi est, mors, 55.
aculeus tuus? Sed neque tam fa-
cile ab inimico dejicimur, quàm
cum eum superbiendo imitamur:
Nec vehementiùs eum prosterni-
mus, quàm cum humilitate Deum
sequimur: nec acriores ei dolores
infligimus, quàm cum plagas pec-
catorum nostrorum confitendo &
pœnitendo sanamus. ^a Sed dicis, *a In Psa.*
minora sunt, minuta sunt, sine *129. med.*
quibus non potest esse ista vita.
Congere minuta, & faciunt ingen-
tem acervum. Nam & grana mi-
nuta sunt, & tamen massam fa-
ciunt: & guttæ minutæ sunt, &
flumina implent, & moles trahunt.
^b Quid enim interest ad naufra- *b Epist.*
gium, utrum uno grandi fluctu *108.*

navis operiatur & obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem atque submergat? ^a Quid interest

^a Ser. 48.
de divers.
cap. 9.

utrum te plumbum premat, an arena? plumbum una massa est, arena minuta grana sunt, sed copia te premunt. Minuta sunt peccata. ^b Si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt & opprimunt, sicut unum aliquod grande peccatum. ^c Si contemnis quando

^b Epist.
108.

appendis, expavesce quando numeras. ^d Nam rogo vos, quam poterit habere spem salutis piger in remediis, creber in morbis? ^e Sunt autem quaedam quæ levissima putarentur, nisi in scripturis demonstrarentur opinione graviora. Quis enim dicentem fratri suo, fatue, reum gehennæ putaret, nisi veritas diceret? Cui tamen vulnere subjecit continuo medicinam, præceptum fraternæ reconciliationis adjungens. Mox quippe ait:

^c Tract.
1. in Ep.
Ioan. med.
d Serm.
22. de divers.
cap. 10.
^e Ench.
cap. 79.
80.

Si ergo offers munus tuum ad al-

Matth.
5. 23.

Si ergo offers munus tuum ad al-

de Oratione Dominica Lib. 173
tare, & ibi recordatus fueris quia
frater tuus habet aliquid adver-
sum te, &c. Aut quis æstimaret
quàm magnum peccatum sit, dies
observare, & menses, & annos,
& tempora; sicut observant qui
certis diebus sive mensibus, sive
annis volunt vel nolunt aliquid in-
choare, eo quòd secundùm vanas
doctrinas hominum fausta vel in-
fausta existiment tempora; nisi
hujus mali magnitudinem ex timo-
re Apostoli pensaremus? qui tali-
bus ait: *Timeo vos, ne fortè sine* Gal. 4.
causâ laboraverim in vobis. Hinc ^{11.}
accidit quòd peccata, quamvis
magna & horrenda, cùm in con-
suetudinem venerint, aut parva
aut nulla esse credantur, usque
adèd ut non solùm non occultanda,
verum etiam jam prædicanda &
diffamanda videantur, quando,
sicut scriptum est, *Laudatur pec-* Psal. 9.
cator in desideriiis anime sue; & ^{24.}
qui iniqua gerit, benedicitur. ² Quæ ^{2 Ibid.}
sunt autem levia; & quæ gravia ^{cap. 78.}
peccata, non humano sed Divino

a Homil.
50. cap. 3.

funt pensanda iudicio. ^a Quis itaque sanæ mentis non ingemiscat? Cui non per pœnitentiam sic esse displiceat? Quis non totâ humilitate supplicans divino adiutorio se exaudibilem præbeat, donec transeat omnis ista tentationum materies atque umbra terrena; & ille qui nunquam deficit, jam nobis illucescat sempiternus dies? ^b Fratres mei, evigilate ad salutem vestram: evigilate dum tempus est: nullus retardetur à templo Dei.

b Tract.
12. iii
Ioan. fr.

c Serm.
15. de
verb. Ap.
cap. 15.

^c Videtis quia viatores sumus. Dicitis, quid est ambulare? Breviter dico, proficere, ne fortè non intelligatis, & pigriùs ambuletis. Proficite, fratres mei: discutite vos semper sine dolo, sine adulatione, sine palpatione. Non enim aliquis est intus tecum, cui erubescas, & jactes te. Est ibi, sed cui placet humilitas. Ipse te probet. Proba & te ipsum tu ipse. Semper tibi displiceat quod es, si vis pervenire ad id quod nondum es. Nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti: Si

de Oratione Dominica Lib. 175
autem dixeris, sufficit, & peristi.
Semper adde, semper ambula;
semper profice. Noli in viâ remanere: noli retrò redire: noli deviare. Remanet qui non proficit: retrò redit qui ad ea revolvitur unde jam abscesserat: deviat qui apostatat. Meliùs it claudus in viâ, quàm cursor præter viam. ^a Ambulatio ista non corporis pedibus, sed mentis affectibus & vitæ moribus geritur, ut possint esse perfecti justitiæ possessores, qui recto itinere fidei de die in diem in suâ renovatione proficientes, jam perfecti facti sunt ejusdem justitiæ viatores. ^b Quando ergo peregrinantes à Domino per fidem ambulamus, non per speciem (unde dictum est, *Iustus ex fide vivit*,) hæc est nostra in ipsâ peregrinatione justitia, ut ad illam perfectionem plenitudinemque justitiæ, ubi in specie decoris ejus jam plena & perfecta charitas erit, nunc ipsius cursus rectitudine & perfectione tendamus. ^c Hæc est nunc nostra justitia, quâ curri-

*a Lib. 2.
de peccat.
m. r. cap.
13.*

*b Lib. de
perfect.
iustit. c. 8.*

Gal 3. 11.

c lb. inf.

mus esurientes & sitientes ad perfectionem justitiæ, ut eâ postea sa-

^a *Ib. inf.* turemur. ^a Tunc erit justus sine ullo omninò peccato, quia nulla lex erit in membris ejus, repugnans legi mentis ejus: sed prorsus toto corde, totâ animâ, totâ mente diliget Deum, quod est primum summumque præceptum. ^b

Deut. 6
5. &

Matth.

22. 37.

^b *Lib. de*

spir. &

lit. cap.

36.

Ephes. 3.

20.

Matth.

22. 37.

^c *Lib. de*

perf. in-

tit. cap. 8.

^d *Lib. de*

spir. &

lit. c. 36.

Et ipsa dilectio non solum supraquam hîc habemus, sed longè *supraquam* petimus, & *supraquam* intelligimus, erit; nec ideo tamen

plus esse poterit quam *ex toto corde, ex totâ animâ, ex totâ mente*: Neque enim restat in nobis aliquid, quod addi possit ad totum; quia si restabit aliquid, illud non

erit totum. ^c Cur ergo non præciperetur homini ista perfectio, quamvis eam in hâc vitâ nemo habeat: non enim rectè curritur, si quò currendum est, nesciatur.

Quomodo autem sciretur, si nullis præceptis ostenderetur. ^d Sed ideo

nobis hoc etiam nunc præceptum est, ut admoneremur quid fide ex-

de Oratione Dominica Lib. 177
poscere, quò spem præmittere, &
obliviscendo quæ retrò sunt, in
quæ anteriora nos extendere de-
beamus. Ac per hoc, quantum
mihi videtur, in eâ quæ perficien-
da est justitiâ multùm in hâc vitâ
ille profecit, qui quàm longè sit à
perfectiõne justitiæ, proficiendo
cognovit. Sed si dici potest quæ-
dam justitia minor, huic vitæ com-
petens, quâ *justus ex fide vivit*, Gal. 3. 11.
quamvis peregrinus à Domino, &
ideo *per fidem ambulans, nondum* 2. Cor. 5.
per speciem; non absurdè dicitur, 7.
etiam ad istam pertinere ne peccet.
Neque enim si esse nondum potest
tanta dilectio Dei, quanta illi co-
gnitioni plenæ perfectæque debe-
tur, jam culpæ deputandum est.
Aliud est enim totam nondum asse-
qui charitatem; aliud nullam se-
qui cupiditatem. Quamobrem de-
bet homo, quamvis longè minùs
amet Deum, quàm eum potest
amare conspectum, nihil tamen
appetere illicitum: sicut etiam in
his quæ adjacent sensibus corpo-

ris potest oculus nullis tenebris delectari, quamvis non possit in fulgentissimâ luce defigi. ^a Sic ergo curramus, ut comprehendamus: omnes enim qui rectè currunt, comprehendent; non sicut in agone theatro *omnes quidem currunt, sed unus accipit palmam.* Curramus credendo, sperando, desiderando. Curramus corpus castigando, & eleemosynas in dandis bonis, malisque ignoscendis hilariter & ex corde faciendo; & currentium vires ut adjuventur, orando: & sic audiamus præcepta perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem charitatis.

SICUT ET NOS DIMITTIMUS
debitoribus nostris.

^b Ser. 29. ^b
de verb.
Ap. c. 6.

Sponsio hæc cum Deo, vera sponsio, & fixa conditio est. Tu homo es, & habes debitorem, & debitor etiam tu es. Accedis ad Deum qui habet debitores, & debitor non est, ut postules tibi debita